

ס פ ר

ח ד ר י ת ו ר ה

סיכומים עיוניים בסוגיות הש"ס
גמרא, רש"י, ועיקרי תוס'.
להבנת הסוגיות, סיכומן, וחזרתן.

מסכת פסחים
חלק ראשון
דפים ב' - ע"ג

כתבתי וערכתי בחמלת ה' עלי
תגי דעי בלאאמו"ר הרזה"ג רבי יוסף שליש"א

שנת

"א"א אומר כ'ן מ'חוקקי ב'ך ש'אתה ב'קי ב'חודי ת'ודה" (קידושין י':)
(תשס"ו לפ"ק) ירושלים תרנב"א

זה מ"ו ע"ב

היה על מלאכת יו"ט: למ"ד אמרינן הואיל: אינו חייב רק באופן שלא שייך בו "הואיל", דהיינו שאין אפשרות שמלאכה זו מותרת ביו"ט, (ואפילו למ"ד לא אמרינן "מתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך", ולמ"ד אמרינן "מתוך" גם רב חסדא מודה, דכל מקום שהוא לצורך אין לוקין עליו, וט"ו ד"ה ולוקה וד"ה אהבערה).

שתי דוגמאות:

(א) חורש: אינו חייב עד שתהא קרקע שאינה ראויה להיות עפר כגון "מתונתא", הא לאו הכי מסור האיל וראוי לכיסוי דם ציפור, (לכך המשנה הנ"ל שחייבה משום חורש ביו"ט ע"כ מוכחת במתונתא).
(ב) מבעיר: לעולם אינו לוקה עליו ביו"ט להאי מ"ד, דראוי לצורכו לבשל לצורך יו"ט.

"המבשל גיד הנשה בחלב ביו"ט ואוכלו" וכו':

לוקה חמש, ותני ר' חייא: שתיים על אכילתו ושלוש על בישולו, (מפורט להלן).
(ואם היה גיד של נבילה לוקה עוד אחת על אכילתו, ואם היה עצי אשירה (מ"ח). לוקה עוד שתיים, א) "ולא ידבק בידך מאומה", ב) "ולא תביא תועבה אל ביתך" אך במשנה זו מיירי שלא היה גיד של נבילה, ולא העצים של אשירה).

מין הלאוויים:

(א) אחד על אכילתו: משום אוכל גיד הנשה.
(ב) שני על אכילתו: משום אוכל בשר בחלב.
(ג) אחד על בישולו: משום מבשל גיד ביו"ט, (דהוי בישול שלא לצורך, והיינו כב"ש, דלב"ה איש לוקה דמדא' מותר דאמרינן "מתוך", תוס' מגמ' בביצה).
(ד) שני על בישולו: משום מבשל בשר בחלב, דקסבר יש בגידין בנו"ט ובשר הם.
(ה) שלישי על בישולו: משום שורף עצי הקדש, ואזהרתו "ואשריהם תשרפון באש לא תעשון קלה אלוקיכם", (כן הוא למסקנת הסוגיא דאפיק הבערה ועייל עצי הקדש).

השעמים שאינו לוקה "משום הבערה":

(א) לרבה: כיון דאמרינן הואיל, ה"נ הואיל וחזי ליה ההבערה לצורך בישול המותר ביו"ט.
(ב) לרב חסדא: כיון דאין חילוק מלאכות ביו"ט, וא"א ללקות על שתי מלאכות ביו"ט, וכאן לוקה על בישול ביו"ט, (תוס' מגמ' במכות).
(ג) (תקשוה ומטעם זה צריך למחוק כבריייתא "משום מבשל גיד ביו"ט", ולא "משום הבערה", שהרי ההבערה קדמת לבישול, וכן ק' בסמוך גבי עצי מוקצה).
(ד) לבית הלל: כיון דאמרינן "מתוך", תוס', (אולם אין זה טעם למה למחוק ממשנה זו "משום הבערה", שהרי משנה זו על כרחך בית שמאי היא, דלבית הלל לא יתחייב גם על בישול ביום טוב וכב"ל).

סוגיא - ל'

מקורו של ריב"ל לאיסור הנאה בחמץ

הטעם שממאן ריב"ל בלימודים הקודמים:

- מדכתיב לא יאכל: לא משמע ליה (שיהיה נפק"מ בלשון זה), ואין כאן אלא איסור אכילה.
- מנבילה: כיון דסבירא ליה כר' יהודה דדברים ככתבן.

- מטריפה: דס"ל כר"מ דחולין שנשחטו בעזרה דאו', ו"אותו" נצרך למעטם.

אלא לומד ריב"ל ממקו"א, ולמסקנא (כ"ד). המקור מ"והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף", דמיתר ואם אינו ענין לגופו תניהו ענין לכל איסורין וכו', ולקמן יבואר, וקדמו לזה שלש ס"ד אחרות ונדחו ונבארם אחד לאחד.

הטאות חיצוניות שהובא מדמין פנימה:

נאמר בהם: "כל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש לא תאכל באש תשרף".

לס"ד הא': לומדים מהמילים "באש תשרף", שמיותרות הם, דכבר שמעינן לה מ"והנה שורף" (לרש"י: היינו שעיר נחשון, לתוס': שעיר ר"ח), שאמר משה "למה שרפתם אותו הן לא הובא מדמה פנימה" מכלל שאם הובא תשרף, אלא אם אינו ענין לגופו תניהו ענין לכל איסורין שבתורה, ואם אינו ענין לאיסור אכילה תניהו ענין לאיסור הנאה.

ואין לומר (כ"ד). דא"כ נצריך שריפה? ד"בקודש" מיותר, ודרשינן לה "בקודש באש תשרף" בקודש בשריפה ולא ד"א בשריפה.

דף כ"ד ע"א

לס"ד הג': גם מהפסוק הנ"ל, אך לא מהמילים "באש תשרף", אלא מהמילים "לא תאכל", דלא הוצרכו ללאו דילפינן כבר לכל פסולי קודשים שבלאו מנותר שנא' בו "לא יאכל כי קודש הוא", ואין לומר א"כ נצריך שריפה, דממעטינן מנותר "ושרפת את הנותר" הנותר בשריפה ולא דבר אחר.

הדחיות:

לס"ד הא': "באש תשרף" נדרש כבר ללמד על פסולי ק"ק ואמורי קק"ל ששריפתן בעזרה, והכי דרשינן "בקודש באש תשרף", (אין הדחיה למיעוט שמיעטנו "בקודש בשריפה ואין ד"א בשריפה", דזה אפשר למעט גם מנותר כמו בס"ד הב' והג', אלא על גוף הלימוד שלמדנו מכאן לכל איסורים שבתורה).
לס"ד הג': "לא תאכל" נצרך ללאו לאוכל מחטאת כזו שהובא מדמה פנימה שלוקה, ואף שיש לאו כללי לכל פסולי קדשים (כדלקמן בסוגיין)? עליו אין מלקות דהוי לאו שבכללות.

ס"ד ב' - מנותר:

שנא' בו "ושרפת את הנותר באש לא יאכל כי קודש הוא", "לא יאכל" מיותר דכיון שטעון שריפה ברור שאסור לאוכלו, אלא אם אינו ענין לגופו וכו', ואין לומר דא"כ יצטרכו שריפה כנותר, דיש יתור "ושרפת את הנותר" (דמצי למיכתב "ושרפתו") נותר בשריפה ולא אלו.